

Inleiding

*Kolossaal opgewekt en vol goede moed, zo zou ik nu de stemming onder de leden van het Orkest van de Achttiende Eeuw willen beschrijven. Dat klinkt vreemd als men bedenkt dat wij anderhalf jaar geleden afscheid moesten nemen van Frans Brügger, onze founding father, dirigent en vriend. De teruggekeerde vreugde bewijst dat wij inmiddels een goed evenwicht hebben weten te vinden tussen het verdriet om het gemis én de vreugde om het voortbestaan van onze *Geluksmachine*, zoals de dichteres Anna Enquist ons orkest typeerde. Over dat voortbestaan van het orkest is de laatste tijd veel nagedacht. "Als Frans stopt, stoppen wij ook" was immers een tijd lang het stoere credo. Maar de optelsom van een aantal factoren heeft ons van de juistheid van voortzetting weten te overtuigen:*

- de opwindende resultaten in het recente verleden van onze projecten met gastdirigenten
- de dwingende vraag van zalen uit binnen- en buitenland, diverse conservatoria en tal van andere partners om toch zorgvuldig met de toekomst om te springen
- de opbouwende en gewaardeerde aansporingen van uw Fonds om vooral door te gaan
- en, niet op de laatste plaats, het inzicht van Frans Brügger zelf dat het een troostrijke en mooie gedachte is dat onze gemeenschappelijke creatie voortleeft

Nederland heeft ruimte voor een groot orkest van de achttiende eeuw. Dat is ook de alles overheersende conclusie na drie recente conferenties. Halverwege vorig jaar trokken de musici van het orkest zich terug om zich te bezinnen over de toekomst. Eind december vergaderden een twintigtal coryfeeën uit het muziekleven in het Amsterdamse Lloyd Hotel onder de kritische leiding van Felix Rottenberg over onze plannen. En begin dit jaar spraken de kinderen van onze orkestleden over de optimale en meest aan de tijdgeest beantwoordende realisatie van onze projecten. Over dat wat wij willen behouden, maar zeker ook over de dingen die wij willen veranderen wil ik u in het hiernavolgende graag informeren.

1.

Korte typering van de organisatie

Het orkest werd in 1981 door een groep vrienden uit meer dan 20 landen op initiatief van Frans Brügger, Lucy van Dael en een aantal bevriende musici vanuit een collectief gevoelde onvrede over de toenmalige muziekpraktijk opgericht. Vanaf dat moment hebben wij ononderbroken veertig concerten per jaar gegeven. Telkens minstens de helft in Nederland, in concert- of theaterzalen, paleizen, kerken, gevangenissen of AZC's op 5 continenten, in 35 landen en inmiddels in meer dan 315 steden. Dit alles met 260 composities van 33 componisten tijdens 1405 concerten verdeeld over 129 tournees.

Ons streven is de muziek uit de achttiende en vroege negentiende eeuw van Bach, Rameau, Händel, Haydn, Mozart, Beethoven, Schubert, Mendelssohn, Chopin en Brahms zo waarheidsgetrouw mogelijk voor een groot en gevarieerd publiek uit te voeren en van tijd tot tijd te registreren. Sinds de oprichting van het orkest opereren wij als een maatschap waarbij alle leden gelijk delen in de opbrengst. Dit gold ook voor Frans Brügger. Voor de inmiddels met ons werkende gastdirigenten, alsook voor onze solisten gelden genereuzere voorwaarden. In zekere zin zijn wij eigenlijk vier orkesten. Wij bespelen vier verschillende instrumentaria, één voor de werken van Rameau, één voor Bach, één voor het klassieke repertoire en één voor de werken van Brahms en Schumann.

Missie, hoofddoelstelling en kernactiviteiten zijn sinds ons begin niet of nauwelijks veranderd. Wel is er sinds drie jaar sprake van een wezenlijke uitbreiding van de activiteiten nu wij in de vorm van een jaarlijks project van zeven dagen en soms ook meer in de vorm van een academie, samenwerken met het Koninklijk Conservatorium in Den Haag. Een samenwerking die zich nu ook richting Amsterdams Conservatorium begint te consolideren. Deze projecten vormen een mogelijkheid tot overdracht van kennis aan zowel instrumentalisten als dirigenten in opleiding.

De trouw van ons orkest aan musici, dirigent, zalen, banken, reisbureaus en vliegtuigmaatschappijen strekte zich vreugdevol uit tot de leden van ons bestuur. Meer dan dertig jaar stonden Huub van Dael en Willem Sutherland mij met raad en daad terzijde.

De in kracht toenemende verzoeken van uw Fonds, maar zeer zeker ook het recent genomen besluit om met het orkest nog heel lang door te gaan, hebben het bestuur inderdaad doen besluiten om terug te treden. Op mijn nadrukkelijk verzoek hebben zij het afscheid, reeds twee jaar geleden genomen, tot vorig jaar uitgesteld om mij terzijde te staan na de dood van Frans Brügger. Rien de Reede, Christa Widlund en Mr Gerard van Westen zijn nu als bestuursleden geregistreerd en hebben de werkzaamheden overgenomen van hun voorgangers. U heeft inmiddels met hen kennisgemaakt. Ik stel er prijs op te benadrukken hoe zeer de samenwerking met de vertrokken bestuursleden mij tijdens de eerste dertig jaar heeft verheugd, geholpen en geïnspireerd. De inmiddels intensief begonnen samenwerking met de drie nieuwe bestuurders, evenals hun voorgangers onbezoldigd, stemt mij overigens evenzeer gelukkig.

2.

Artistieke uitgangspunten, signatuur en beschrijving activiteiten

Onze artistieke uitgangspunten blijven onveranderd en wel het streven de muziek uit ruwweg 1700 tot 1850 onder leiding van met zorg gekozen specialisten zo goed, juist en bevlogen mogelijk uit te voeren. Aan deze afbakening van ons repertoire zal niet veel veranderen. Wel zullen er binnen onze grenzen aanzienlijke uitbreidingen plaatsvinden, de programmering van de laatste jaren heeft dat reeds bewezen.

Zo zullen wij werken uitvoeren waarmee Frans Brüggen weinig affiniteit voelde of waarvoor hij zich niet de juiste interpret achtte. Dat zal bijvoorbeeld leiden tot concerten met werken van door ons tot nu toe verwaarloosde goden als Händel, Telemann of bijvoorbeeld Schumann. Maar het kunnen ook uitvoeringen van de grotere werken van Mozart en/of Beethoven zijn waar wij tot op heden niet aan toe kwamen. Ik noem u als voorbeeld: semi-concertante opera's van Mozart en Beethoven of Rameau, maar ook Beethovens *Missa Solemnis*, Schumanns *Das Paradies und die Peri* en Brahms *Deutsches Requiem*.

Wij hopen door deze voorkeur voor het nieuwe, boven een herhaling van oude successen te voorkomen dat wij telkens de behoefte tot vergelijking zullen voelen en daarmee het gevaar gaan lopen het verleden te zeer te verheerlijken. "Was mooi die *Eroica* onder onze gast..., maar toch niet zo goed als met Frans".

In het bijzonder komt de keuze voor nieuw repertoire echter tegemoet aan de diepgevoelde wens om ontdekkers en pioniers te blijven. Zo past ook het project dat wij aan het eind van het komend Kunstenplan in het Holland Festival programmeren, een requiem voor Frans Brüggen van Louis Andriessen voor ons orkest en Cappella Amsterdam, bij uitstek bij ons streven naar het vinden van de juiste balans tussen het koesteren van het bekende en de permanente zoektocht naar het nieuwe.

Graag presenteer ik u de plannen voor de eerste twee jaren van de nieuwe periode. Net zoals in het verleden zetten wij de praktijk door van circa veertig concerten per jaar waarvan minstens de helft in Nederland. Veertig concerten per jaar, bij voorkeur verdeeld over vijf geconcentreerde projecten, zodat wij eveneens kunnen vasthouden aan onze musici die voor de tijd van deze projecten uit hun landen naar Nederland komen.

Het wegvallen van Frans Brüggen heeft ons doen besluiten er vooralsnog niet naar te streven het onvervangbare te vervangen, maar om in de komende jaren met zo veel mogelijk verschillende dirigenten en muzikaal leiders te werken, jong en oud, bekend of onbekend, specialisten en generalisten.

Ik noem u in op voornamelijk alfabetische volgorde:

Andrea Marcon, Daniel Reuss, Ed Spanjaard, Gustavo Gimeno, Harry Christophers, Hernan Schwartzman, Isabelle Faust, Jonathan Darlington, Jonathan Nott, John Butt, Kenneth Montgomery, Kristian Bezuidenhout, Marcus Creed, Maria João Pires, Masaaki Suzuki, Simon Rattle, Theodore Currentzis en Thomas Zehetmair.

Als men de namen van onze orkestmusici nu vergelijkt met de samenstelling van het orkest dat in 1981 begon valt op dat er natuurlijk veel is veranderd. Toch is de gemiddelde leeftijd van onze musici hoog, vergeleken met andere orkesten soms zelfs zeer hoog. Wij hechten aan elkaar, aan onze slechts heel langzaam veranderende samenstelling en wij willen eigenlijk nooit van elkaar afscheid nemen. Toch is ons glashelder dat ook dit afscheid nemen in het belang van het collectief helaas onvermijdelijk is. In een traag, maar wel gestaag tempo vindt dan ook constant de verjonging plaats. Komt er op natuurlijke wijze een plaats vrij, of zien wij dat het tijd wordt om van iemand afscheid te nemen, dan blijven wij onverminderd zoeken naar de best denkbare kandidaat waar ook ter wereld woonachtig. Dit proces is in volle gang. Dat geldt zeker ook voor de verjonging van ons bestuur. In het bijzonder is het van toepassing op de jeugdige uitbreiding van het kantoor dat met inzet van uw extra middelen voor het arbeidsmarktbeleid met elan de nu volgende projecten voorbereidt.

DE TOURNEES in 2017

TOUR 135

Januari – Februari 2017

Jonathan Darlington dirigent
Jeroen Lopes Cardozo regisseur
Ysbrant & Melle Hammer décor
Aziz Bekkaoui kostuums

Beethoven Fidelio opus 72
Oper in zwei (drei) Aufzügen

Don Fernando, Minister-bass *David Wilson-Johnson*
Don Pizarro, Gouverneur-bass *Wiebe Pier Cnossen*
Florestan, ein Gefangener-tenor *Arnold Bezuyen*
Leonore, seine Gemahlin, "Fidelio" *Katrin Kapplusch*
Rocco, Kerkermeister-bass *Michael Tews*
Marzelline, seine Tochter-soprano *Laetitia Gerards*
Jaquino, Pfortner-tenor *Fabio Trümpy*

Choir Laurens Cantorij (36-40)
Wiecher Mandemaker
Staatsgevangene, Hauptmann und Offiziere,
Wachen, Volk

Januari – Februari

We	18	Rehearsal, soloists only
Th	19	Rehearsal, soloists only
Fr	20	Rehearsal, soloists only
Sa	21	Rehearsal
Su	22	Rehearsal
Mo	23	Rehearsal
Tu	24	Rehearsal
We	25	Rehearsal
Th	26	Rotterdam, general after 16.30
Fr	27	Rotterdam
Sa	28	Utrecht
Su	29	Rehearsal in <i>Carré</i>
Mo	30	Rehearsal in <i>Carré</i>
Tu	31	Amsterdam Carré
We	1	Amsterdam Carré

In de maanden april en mei van het jaar 2004 produceerden wij geheel in eigen beheer voor het eerst in de geschiedenis van het orkest een opera. Met de door Jeroen Lopes Cardozo geregisseerde uitvoeringen van Rameaus *Les Indes galantes* gaven wij voorstellingen in Polen, Italië, Spanje en Nederland. De vreugde over het welslagen van deze enorme onderneming kon niet verhinderen dat wij er ons van bewust waren dat een dergelijke tour de force moeilijk te herhalen zou zijn. Maar het bloed kruipt waar het niet gaan kan en de wens om toch in de wereld van de opera te blijven verkeren leidde er toe dat wij het semi-concertante concept ontwikkelden, met het orkest als krachtbron op het podium en een lichte vorm van regie. Na *Die Entführung aus dem Serail* met Frans Brüggen volgden de *Così fan tutte* met Ed Spanjaard en zeer onlangs Mozarts *Le nozze di Figaro* onder leiding van Kenneth Montgomery. Op verzoek van het Amsterdamse theater Carré zullen wij nu Beethovens *Fidelio* uitvoeren in een speciaal voor dit theater ontwikkelde versie, semi-concertant plus... Tijdens dit project zullen wij voor het eerst samenwerken met "Fidelio expert" dirigent Jonathan Darlington.

TOUR 136

April 2017

Daniel Reuss dirigent
Cappella Amsterdam

Johann Sebastian Bach
Johannes Passion

Evangelist Rupert Charlesworth

Christ Benoit Arnould

Soprano Carolyn Sampson

Alto Marianne Beate Kielland

Tenor Stuart Jackson

Bass André Morsch

April

Sa	1	Rehearsal
Su	2	Rehearsal
Mo	3	Rehearsal
Tu	4	Italy or Spain
We	5	Essen
Th	6	Italia or Spain
Fr	7	Rotterdam <i>de Doelen & Masterclass</i>
Sa	8	Gdansk
Su	9	Free
Mo	10	Lyon
Tu	11	Paris <i>Eglise Saint Roch</i>
We	12	Utrecht <i>TivoliVredenburg</i>
Th	13	Amsterdam <i>Concertgebouw</i>
Fr	14	Free

Naast ons verlangen naar nieuw repertoire kennen wij ook een aantal werken waar wij met grote regelmaat naar terugkeren. Na talloze malen onder leiding van Frans Brügggen Bachs *Johannes Passion* te hebben uitgevoerd verheugen wij ons op de visie van Daniel Reuss en de concerten met hem in Duitsland, Polen, Nederland en Frankrijk. De solisten-cast werd in nauw overleg met Reuss en de leiding van Cappella Amsterdam gekozen.

TOUR 137A

Mei 2017

Beethoven Project met het Koninklijk Conservatorium Den Haag

Op het moment dat ik u dit bericht schrijf is nog niet besloten of ons vierde project in samenwerking met het Haags Conservatorium in de zeven dagen voorafgaande of de zeven dagen na afloop van Tour 137B zal plaatsvinden.

In mei 2014, drie maanden voor zijn dood, dirigeerde Frans Brügggen in de Schönbergzaal van het Haags Conservatorium voor de laatste keer. Op het programma stond een door hem samengestelde suite van Rameaus opera *Les Indes galantes*. Op het podium zat het volledige Orkest van de Achttiende Eeuw, maar verdubbeld in omvang door leerlingen van het conservatorium. Een week lang werd er aan de voorbereidingen voor het concert gewerkt. Frans Brügggen leidde alle repetities, onze aanvoerders gaven masterclasses en leidden de groepsrepetities.

In mei 2015 vond via hetzelfde concept een project plaats waarbij de Engelse dirigent en koorspecialist Marcus Creed Haydns *Schöpfung* instudeerde en uitvoerde.

In mei 2016 zullen dirigent John Butt en pianist Kristian Bezuidenhout de derde editie verzorgen, geheel gewijd aan werken van Mozart. De eerste versie van dit project in het nieuwe Kunstenplan zal in mei 2017 plaatsvinden. Dan staat Beethoven centraal en net als in 2016 zal het project niet alleen in Den Haag tot een uitvoering leiden maar eveneens in Utrecht, Maastricht, Apeldoorn en Amsterdam.

De hierboven beschreven samenwerking met het Koninklijk Conservatorium in Den Haag komt voort uit de diepgevoelde wens van het orkest om in de komende jaren de overdracht van kennis en inzicht aan de nieuwe generatie van uitvoerenden te intensiveren. Parallel hieraan loopt het jonge dirigenten project. Tweemaal per jaar stelt het orkest zich ter beschikking aan de master-directie-leerlingen van de conservatoria van Amsterdam en Den Haag.

TOUR 137B

Mei 2017

The Sixteen

Harry Christophers dirigent

Mozart Ave verum corpus

Schubert Magnificat

Haydn Symphony no 99

Haydn Messe

Mei

Tu	16	Rehearsal
We	17	Rehearsal
Th	18	Rehearsal
Fr	19	Utrecht <i>TivoliVredenburg, live radio</i>
Sa	20	Amsterdam <i>Muziekgebouw aan 't IJ</i>
Su	21	Rotterdam <i>de Doelen & Masterclass</i>
Mo	22	Rehearsal
Tu	23	Bologna with Kristian Bezuidenhout
We	24	Bologna with Kristian Bezuidenhout
Th	25	Bologna with Kristian Bezuidenhout

Ons orkest kent veel trouwe en solide partners. De Doelen in Rotterdam is daar een goed voorbeeld van. Artistiek leider en programmeur Neil Wallace uitte onlangs de wens het Orkest eens met dirigent Harry Christophers en zijn legendarische koor The Sixteen in contact te brengen. Deze ontmoeting heeft ertoe geleid dat wij in mei 2017 met elkaar drie concerten in Nederland zullen geven. Christophers ging akkoord met de wens om voor het eerst in onze geschiedenis de *Harmonie Messe* van Haydn en het *Magnificat* van Schubert te programmeren.

Naar het zich nu laat aanzien vertrekken wij onmiddellijk na dit project naar Bologna om daar in drie dagen met pianist Kristian Bezuidenhout Beethovens vijf pianoconcerten uit te voeren.

TOUR 138

Augustus 2017

Chopin Festival in Warsaw

Augustus 20 – Augustus 31

Warschau is een ander voorbeeld van een hechte, jarenlange partner.

In maart 1989, dus vlak voor de grote politieke omwenteling in Europa, voerden wij daar Bachs *Hohe Messe* uit. Een concert waarvoor wij geen honorarium ontvingen maar dat wij gaven uit idealistische overwegingen. Inmiddels heeft Polen ons zeer veel teruggegeven. Niet alleen reisden wij een aantal malen door het hele land, tevens werden wij het 'residentieorkest' in het jaarlijks in augustus terugkerende Chopin-festival in Warschau. De samenwerking met dit festival heeft ons de mogelijkheid geboden om in de loop der jaren vrijwel ons gehele repertoire in Polen te spelen. Maar ook in een ander opzicht ontvingen wij veel terug. Dankzij het festival maakten wij kennis met een groot aantal meesterlijk pianisten. Ik noem u Martha Argerich, Maria João Pires, Janusz Olejniczak, Dang Thai Son, Nelson Goerner, Yulianna Avdeeva, Dina Yoffe en de onlangs gestorven Tatiana Shebanova.

Ook in repertoire-opzicht zorgden de Polen voor een verrijking. Ondanks aanvankelijke twijfel bleken bij nader inzien de zeven werken die Chopin in zijn jonge jaren, nog in Warschau woonachtig, voor piano en orkest schreef, een onverwachte uitbreiding van ons repertoire. Naast de muziek van Chopin speelden wij ook werken van een flink aantal andere Poolse 18^e eeuwse. Zo ontvingen wij onlangs nog een prijs voor de live-registratie van een groot symfonisch werk van Karol Kurpinski.

Daar het Chopin-festival pas op een laat moment programmeert kan ik u op dit moment nog geen informatie geven over programma 2017.

TOUR 139

September 2017

Maria João Pires *muzikaal leider & piano*
Ashot Khachaturian *piano*

Beethoven *Piano Concerto no 3*
Beethoven *Piano Concerto no 4*

September

Th	7	Rehearsal
Fr	8	Rehearsal
Sa	9	Brugge
Su	10	Switzerland
Mo	11	Ascona
Tu	12	Free
We	13	Antwerp
Th	14	Amsterdam <i>Concertgebouw</i>
Fr	15	Utrecht <i>TivoliVredenburg</i>
Sa	16	Free
Su	17	Eindhoven <i>Muziekgebouw Frits Philips 14.15</i>

Naast de samenwerking met een keur van gastdirigenten, jong, oud, bekend of onbekend, stelt het orkest er nadrukkelijk prijs op nu en dan zonder dirigent te werken maar onder leiding van een verwante solist. Na succesvolle tournees onder muzikale leiding van pianist Kristian Bezuidenhout en de violiste Isabelle Faust staat Tournee 139 onder leiding van de pianiste Maria João Pires. Wij leerden haar in Polen kennen toen zij met ons tijdens het Chopin-festival zowel in 2013 als in 2014 optrad. De kamermuziek-achtige stemming die met haar aanwezigheid ontstond deed bij ons het verlangen ontstaan om met haar een geheel tournee te doen. Maria João Pires heeft de uitnodiging geaccepteerd onder voorwaarde dat zij ook een leerling bij ons mag introduceren, Ashot Khachaturian.

TOUR 140
Oktober 2017

La Clemenza di Tito K 621
Wolfgang Amadeus Mozart
Opera seria in two acts by Caterino Mazzola after Pietro Metastasio

Kenneth Montgomery dirigent
Jeroen Lopes Cardozo, regisseur
Decor ... Kostuums ...

Tito Vespasiano *Anders Dahlin*
Vitellia ...
Servilia *Ilse Eerens*
Sesto *Paula Murrelhy*
Annio *Rosanne van Sandwijk*
Publio *Henk Neven*

Oktober		
Su	1	Rehearsal
Mo	2	Rehearsal
Tu	3	Rehearsal
We	4	Rehearsal
Th	5	Rehearsal
Fr	6	Nijmegen
Sa	7	...
Su	8	Madrid
Mo	9	Madrid
Tu	10	...
We	11	Rotterdam
Th	12	Heerlen
Fr	13	...
Sa	14	Rotterdam
Su	15	Utrecht <i>TivoliVredenburg afternoon</i>
Mo	16	...
Tu	17	...
We	18	Amsterdam <i>Concertgebouw</i>

Bij Tour 135 schetste ik u onze opera-activiteiten. Na de succesvol verlopen tournee in oktober 2015 waar wij onder leiding van Kenneth Montgomery tien concertante uitvoeringen gaven van Mozarts opera *Le nozze di Figaro* zullen wij nu, precies twee jaar later, wederom door Nederland reizen met een volgens hetzelfde recept ontwikkelde productie maar nu met Mozarts iets minder vaak uitgevoerde, laatste opera: *La Clemenza di Tito*. Wederom kiezen wij voor nieuw repertoire.

TOUR 141
December 2017

Andrea Marcon *dirigent*
Cappella Amsterdam

Georg Philipp Telemann
Der Tag des Gerichts
Soprano
Alto
Tenor
Bass

December		
Mo	4	Rehearsal
Tu	5	Rehearsal
We	6	Rehearsal
Th	7	Koln
Fr	8
Sa	9	Amsterdam <i>Concertgebouw Matinee</i>
Su	10
Mo	11	Innsbruck
Tu	12

Ook dit laatste project in 2017 brengt veel nieuws. Voor het eerst werken wij met de Italiaanse dirigent Andrea Marcon. De uitnodiging om Telemanns zelden uitgevoerde Oratorium *Der Tag des Gerichts* uit te voeren komt van een andere trouwe partner van het orkest, de ZaterdagMatinee. De matinee verlangt, om te respecteren redenen, exclusiviteit voor Nederland. Naar alle waarschijnlijkheid zullen wij dit Oratorium nog twee of drie keer in het buitenland kunnen uitvoeren.

DE TOURNEES in 2018

TOUR 142

Maart 2018

Jonathan Nott dirigent
Brahms Symfonieën
Maart 19 – Maart 31

De leden van het Orkest van de Achttiende Eeuw bespelen vier instrumentaria op vier verschillende stemmingen. Zo is er sprake van een Rameau-orkest, een Bach-orkest, een orkest voor de klassieken, maar ook van een wat later orkest. In het verleden hebben wij onder leiding van Frans Brüggem twee keer werken van Brahms gespeeld, een *Serenade* en het *Vioolconcert* met Thomas Zehetmair. De Engelse dirigent Jonathan Nott is gevraagd ons binnen te voeren in de wereld van Brahms' Symfonieën.

TOUR 143

April – Mei 2018

Conservatorium-project

Zie tour 137A
Naar alle waarschijnlijkheid zal Brahms centraal staan.
De dirigent moet nog gekozen worden.

TOUR 144

Mei 2018

Daniel Reuss dirigent

Cappella Amsterdam
Lenneke Ruiten *Soprano*
André Morsch *Bass*

Johannes Brahms
Deutsches Requiem
Mei 15 – Mei 31

De band tussen Cappella Amsterdam en het orkest is een hechte. Dirigent Daniel Reuss is een zeer op prijs gestelde gastdirigent. Het is een vurige wens van hem, maar ook van de leden van het Orkest, om Brahms *Deutsches Requiem* uit te voeren, Reuss artistieke overweging om dit werk met ons instrumentarium uit te voeren heeft hij overtuigend gepresenteerd. Wij zijn verheugd dat de solisten Lenneke Ruiten en André Morsch hun medewerking hebben toegezegd.

TOUR 145

Augustus 2018

Chopin Festival in Warschau
Dirigent moet nog gekozen worden
Augustus 21 – Augustus 31

Zie tour 138

TOUR 146

September 2018
Een project met Opera2day, nog te bevestigen

Hernán Schwartzman dirigent - **Serge van Veggel** regisseur

Carl Maria von Weber - *Der Freischütz*
September 01 – September 21

Zie ook tour 135 en Tour 140
Na de volledig geënceneerde opvoeringen van Rameau's opera *Les Indes galantes* heeft het orkest zich met overgave gestort op het semi-concertante concept. Zo ontstonden de voorstellingen van vier Mozart opera's en Beethovens *Fidelio*. Nu echter is de tijd aangebroken om weer terug te keren naar een volledige geënceneerde opera. Dirigent en regisseur van Opera2day hebben met hun vorige producties grote indruk op ons gemaakt en mede daarom verheugen wij ons op de samenwerking met deze nieuwe partner. Ook hier weer heerst de wens om nieuw repertoire te ontdekken. Gekozen werd voor *Der Freischütz* van Carl Maria von Weber.

TOUR 147
Oktober 2018

Marcus Creed dirigent

Cappella Amsterdam

Soprano
Alto
Tenor
Bass

Joseph Haydn
Die Jahreszeiten
Oktober 09 - Oktober 22

In het laatste project van 2018, wederom met Cappella Amsterdam, keren wij terug naar een oude liefde. Eenmaal slechts speelden wij Haydns grote Oratorium *Die Jahreszeiten* en wel onder leiding van Simon Rattle. Die Jahreszeiten staan in Nederland niet vaak op het programma. Dat is jammer en niet terecht. Marcus Creed, met wie wij eerder *Die Schöpfung* uitvoerden, zal ons bij deze hernieuwde kennismaking dirigeren.

DE TOURNEES in 2019 & 2020

Ook in de laatste twee jaren van de komende Kunstenplanperiode is het ons voornemen om onze projectmatige werkwijze voort te zetten. Dat betekent, circa veertig concerten, verdeeld over een vijftal projecten in 2019 en een gelijke aanpak voor 2020.

In 2019, is inmiddels besloten, keren wij in maart terug naar een reeks uitvoeringen van Bachs *Johannes Passion*, maar nu met een nieuwe gastdirigent, de Japanner Masaaki Suzuki. In mei zullen wij opnieuw met studenten van het Koninklijk Conservatorium in een project verenigd zijn. In oktober reizen wij door Nederland met een semi-concertante opera, ditmaal eindelijk en op velerlei verzoek, Mozarts *Don Giovanni*. In november tenslotte concentreren wij ons met Cappella Amsterdam en Daniel Reuss op Schumanns *Das Paradies und die Peri*, wederom een onverwachte uitbreiding van ons repertoire.

In 2020 staat eindelijk -wij voerden dit werk een kwart eeuw geleden met Frans Brüggen uit- Bachs *Matthäus Passion* weer op het programma, met dirigent Daniel Reuss. Tevens volgen dat jaar naast de gebruikelijke projecten in Den Haag en Warschau, semi-concertante uitvoeringen van Mozarts *Figaro*, een reprise onder meer in Spanje. En, naar het zich nu laat aanzien, spelen wij in het Holland Festival de première van het door Louis Andriessen voor ons orkest en Cappella Amsterdam geschreven Requiem in memoriam Frans Brüggen.

Tijdens de verdere uitwerking van de plannen voor 2019 en 2020 zal de wens om tot een evenwichtige verdeling te komen tussen het koesteren en verdiepen van de ons bekende stukken en daarnaast de gestage verbreding en vernieuwing van het repertoire, onze leidraad blijven.

3.

Plaats in het veld

Het is vaak genoeg verteld dat Nederland een gevarieerd en rijk landschap kent van ensembles in de oude en in de nieuwe muziek. Wij reizen veel met ons orkest en zijn daarom in staat om de situatie in Nederland met de stand van zaken elders te vergelijken. De constatering blijft gelukkig overeind! Het is goed om nog eens te benadrukken hoe trots wij hierop mogen zijn. Het valt te hopen dat ook in de toekomst dit rijke landschap met zijn bespelers kan blijven bestaan.

Het Orkest van de Achttiende Eeuw onderscheidt zich in een aantal opzichten van zijn collega's. Wij zijn het grootste gezelschap. Wij zijn -met onze eerder genoemde vier instrumentaria- als enige in staat het repertoire vanaf Bach, Händel en Rameau via Haydn, Mozart, Beethoven en Schubert tot aan Mendelssohn en Chopin op authentieke wijze uit te voeren. Wij zijn opvallend constant in onze samenstelling, in het trouw zijn aan onze idealen en in ons slagen tijdens de eerste 34 jaar van ons bestaan jaarlijks 40 concerten in binnen- en buitenland te geven. Tenslotte menen wij dat wij na een lange periode met een unieke leider inmiddels overtuigend hebben aangetoond dat wij ook zonder Frans Brügger -maar wel in zijn geest en trouw aan zijn idealen- nu met andere leiders een solide, bevlogen en nog steeds opwindende rol kunnen vervullen in het eerder beschreven landschap.

Deze opvatting over onze rol wordt bevestigd door de goed bezochte, meestal zeer goed bezochte concerten in Nederland en daarbuiten en wordt tevens benadrukt door de vele partners met wie wij hechte verbintenissen hebben. Ik noem u Cappella Amsterdam, onze dierbare relatie met de altijd gastvrije en met ons meedenkende concertzaal de Doelen in Rotterdam, theater Carré en nog veel meer belangrijke steden en muziekzalen in binnen- en buitenland, de ZaterdagMatinee, het Holland Festival, de Cello Biënnale, festivals, filmers, radiostations en tal van conservatoria, in het bijzonder natuurlijk het Haagse. Daarnaast ontstaan nog steeds nieuwe vriendschappen, binnenkort wellicht met Opera2day, Barokopera Amsterdam en eindelijk dan toch Pierre Audi's Nationale Opera.

4a.

Ondernemerschap

Bedrijfsvoering en financiering zijn in onze maatschap-structuur overzichtelijk en van oudsher transparant. Eerder in deze brief beschreef ik u dat onze werkwijze er op neerkomt dat alle musici en de directeur partners van de maatschap zijn en gelijkkelijk in de winst delen. Nadat alle aan de tournees en het kantoor verbonden kosten van de totale inkomsten zijn afgetrokken ontstaat duidelijkheid over de winst van elk kalenderjaar. Per tournee ontvangen de musici een voorschot op de te verwachte winst. Aan het eind van het jaar blijkt dan uit het door de accountant samengestelde jaarverslag of de uitbetaalde voorschotten overeenkomen met het werkelijke winstaandeel. Zo nodig wordt extra winst uitgekeerd, zo nodig wordt een teveel betaald winstaandeel in het volgend jaar verrekend.

Voordeel van deze werkwijze is naast een optimale betrokkenheid de onmogelijkheid om als orkest failliet te kunnen gaan. Tevens is elke maat mede verantwoordelijk voor de te nemen financiële beslissingen. Kiezen wij er bijvoorbeeld voor reizen en verblijven wat luxueuzer vorm te geven, dan leidt dat onherroepelijk tot een dalende winst. Kiezen wij voor betere en dus duurder solisten of zijn wij door het wegvallen van Frans Brügger genoodzaakt gastdirigenten aan te trekken, dan geldt hetzelfde. En als wij besluiten het bureau uit te breiden met een extra jonge kracht voor publiciteit en marketing dan daalt daarmee tevens eveneens ieders winstaandeel.

De ervaring met deze bedrijfsvoering is in de 34 jaar dat wij deze werkwijze hanteren uitvoerig gedocumenteerd. In 34 jaarverslagen, in diverse artikelen en natuurlijk in het collectieve geheugen van tal van betrokkenen. Vaak worden wij door andere, jongere ensembles geconsulteerd en als inspirerend voorbeeld gebruikt. Zoals u bekend zal zijn komt deze werkwijze met een grote verantwoordelijkheid van de musici in het buitenland vaker voor. Zeker niet bij de minste onder onze collega-orkesten is sprake van een vergelijkbare organisatie structuur.

Een kleine speurtocht leert dat er meer orkesten zijn die een vorm van zelfbestuur door de orkestleden kennen, de Berliner en Wiener Philharmoniker, alle vier de Londense orkesten en uit Denver, het Colorado Symphony Orchestra. In 2001 werd een studie verricht door Erin V. Lehman. Zij concludeert in haar boeiende boek dat in al die orkesten meer plezier, gevoel van *ownership* en wederkerigheid, meer ambitie en kwaliteit, meer ruimte voor persoonlijke ontwikkeling en nog veel meer positiefs wordt gerapporteerd, dan in de traditioneel-businesslike georganiseerde orkesten, waarvan zij er 78 onderzocht in Duitsland, Engeland en de Verenigde Staten. De ervaring met het Orkest van de Achttiende Eeuw sluit hierbij naadloos aan en maakt ons dus weliswaar niet uniek, maar wel onderdeel van een positieve beweging die misschien een voorbeeldfunctie kan vervullen in het toch soms zorgwekkende landschap van de grote symfonische organisaties.

Na een drietal decennia van voor- en tegenspoed, van meevallers en tegenslagen, de laatste meestal vrij rimpelloos opgevangen, constateer ik dat er sinds een drietal jaren sprake is van een groeiend gat tussen onze totale inkomsten en de 'winst noodzakelijk om op passende wijze te functioneren' die na aftrek van de kosten overblijft.

De *kosten* stijgen, een algemeen fenomeen, maar zeker versterkt door de komst van dure of in ieder geval duurder gastdirigenten, door de behoefte aan solisten uit een andere categorie en door de noodzaak om het kantoor te versterken, te verjongen en daarmee de positie van de directeur, van mij dus, op den duur misbaarder te maken.

De beslissing van het orkest om structureel verder te bestaan maak dit immers extra noodzakelijk. De *inkomsten* dalen omdat de podia in binnen- en buitenland het inmiddels moeilijker dan voorheen lijken te hebben. Uitkoopsummen maken, gelukkig alleen in Nederland, vaker plaats voor partage-constructies en veroorzaken daarmee dalende inkomsten, extra kosten, werk en zorgen. Een paar jaar hebben wij het door de bovenstaande ontwikkelingen veroorzaakte gat weten op te vullen door de winst per musicus naar beneden bij te stellen. Daarin is wat mij betreft sinds een jaar of drie het nog net toelaatbare minimum bereikt. Om een groeiende neerslachtigheid te voorkomen heb ik mij derhalve in de laatste jaren in toenemende mate moeten inspannen om, naast de gewaardeerde ondersteuning van uw Fonds en naast de inkomsten uit de veertig concerten per jaar -vanzelfsprekend en gelukkig nog steeds het meest substantiële deel van onze beschikbare middelen- extra gelden te vinden.

De mogelijkheden hiertoe vallen in ons geval in twee groepen uiteen:
de private fondsen en ons eigen publiek.

Wat die 'andere' fondsen betreft heb ik tot mijn vreugde kunnen constateren dat men ons welgezind was. Naast een substantiële en totaal onverwachte ondersteuning van het Prins Bernhard Cultuurfonds toen wij in 2010 de Prins Bernhard Cultuurfondsprijs ontvingen als blijk van waardering voor ons artistiek- en zakelijk beleid, kregen wij in de afgelopen jaren incidentele ondersteuning van het Kersjes Fonds, de Société Gavignies, het Adriana Jacoba Fonds, het Douglas Kane Fonds en zeer onlangs van het Gieskes-Strijbis Fonds.

Daarnaast hebben wij in de laatste jaren ook veel aandacht besteed aan het creëren van een vriendenkring. In ruil voor aanwezigheid bij repetities, concertbezoek, vriendenbrief, lezingen en soms tastbare geschenken, ontvangen wij donaties variërend van €50 tot €100.000. Hierbij zij opgemerkt dat de meeste giften het eerstgenoemde bedrag het meest benaderen en het laatstgenoemde bedrag ons slechts één keer werd gegund. Tot nu toe. Om de toetreding tot de vriendenkring aantrekkelijker te maken heeft de Stichting Vrienden inmiddels de culturele ANBI status verworven. Dat maakt het voor particulieren aantrekkelijk om dankzij een door de belastingwetgeving gesteunde aftrekpost een iets hogere gift te doen.

Deze gecombineerde ondersteuning van private fondsen en vrienden-donaties hebben het orkest in de periode van maart 2010 tot januari 2016 een bedrag van € 396.741 opgeleverd. Ongeacht de beslissing van uw Fonds over deze aanvraag zien wij ons genoodzaakt, geïnspireerd en moreel verplicht om de zoektocht naar extra gelden te blijven voortzetten.

Een andere wijze om de financiële behoefte te verlichten is natuurlijk gelegen in de door u genoemde *bezuinigingen*. Zoals ik u reeds meldde is wat mij en ook wat de leden van ons bestuur betreft het punt bereikt waarbij in ieder geval niet nog meer op de musici kan worden beknipt. Daar veel van onze musici niet in Nederland woonachtig zijn vormen reis- en verblijfkosten jaarlijks een aanzienlijke post. Door de reizen langer van te voren te boeken en vooral door van hotels over te schakelen op Airbnb's en zelfs logeerpartijen bij collega's hebben wij inmiddels een aanzienlijk bedrag kunnen besparen. Ook het terugbrengen van portokosten door zowel de bladmuziek voor de musici als de correspondentie aan onze vriendenkring te digitaliseren, levert een substantiële besparing op. Hetzelfde geldt inmiddels voor de drastisch teruglopende telefoonkosten.

Het Orkest van de Achttiende Eeuw speelt op de traditionele podia, maar daarnaast in weilanden, kerken, paleizen, gevangenissen, op grachten en nu ook voor AZC's. Ons publiek is derhalve gevarieerd: van boeven tot vorsten, van diplomaten tot deurwaarders, van jong tot oud. In het bijzonder de samenwerking met de conservatoria, immers een weerspiegeling van onze gevarieerde samenleving, helpt ons ook andere groepen uit de samenleving te bereiken. De uit Suriname afkomstige en buitengewoon veelzijdige musicus Robby Faverey adviseert ons eveneens bij het bereiken van een meer diverse samenstelling van ons publiek. Veel invloed op ons repertoire zal dit streven om gehoor te geven aan de **code culturele diversiteit** niet hebben. Een uitzondering hierop vormt het met Faverey ontwikkelde project rond de muziek van Joseph Boulogne Chevalier de Saint-George, De Zwarte Mozart, componist, violist en befaamd schermer uit Guadeloupe.

4b.

Publieksbenadering

Hoopt het Orkest van de Achttiende Eeuw dat veel van ons doen en laten qua afbakening van repertoire en projectmatige tournee-aanpak min of meer ongewijzigd voortgang zal vinden, daar waar het de benadering van het publiek betreft zal veel moeten veranderen.

Hoewel wij nog steeds tevreden zijn met de opkomst van het publiek naar onze concerten in Nederland, het kan altijd beter. In het bijzonder in de middelgrote en kleinere steden blijkt het gevecht om de zaal te vullen meer energie te kosten dan in Amsterdam, Utrecht, Rotterdam, Groningen of Eindhoven.

Eerder in deze brief maar ook in de gesprekken met en berichten aan de medewerkers van uw Fonds maakte ik reeds melding van het feit dat een aantal zalen in Nederland ons niet meer uitkoopt, maar slechts op een niet altijd zo genereuze partage-basis bereid is ons te programmeren. Prettig is dit niet, maar het zij zo. Ook door dit proces echter wordt de hulp van het orkest die aan de zalen geboden wordt bij hun marketing en publiciteit een steeds wezenlijker onderdeel van de activiteiten van het kantoor van het orkest. Bij het aanbieden van een zorgvuldig

samengesteld pakket van teksten, foto's, video's, toelichtingen, inleidingen etc. moge het duidelijk zijn dat beheersing van de digitale mogelijkheden essentieel is. Ik ben blij u te kunnen melden dat wij inmiddels een jong en in deze zaken vindingrijk collectief aan ons hebben weten te binden.

Het hierboven beschrevene geldt in hoge mate voor Nederland. Onze optredens in het buitenland worden voor het grootste gedeelte professioneel en vakkundig door de lokale agenten voorbereid en in de markt gezet. Maar ook zij kunnen nu profiteren van ons uitgebreidere en steeds professionelere promotiemateriaal.

Graag meld ik u ook nog dat wij goede ervaringen hebben met het inleiden van de concerten middels een lezing en/of film. Ouderwets wellicht, maar altijd raak. Men luistert intenser en hoort meer na een krachtige inleiding te hebben bijgewoond. Ook benutten wij de concerten om onze vriendenkring op te bouwen. Mede hierdoor is een groot adressenbestand per stad of regio ontstaan dat permanent groeit.

Tot slot meld ik u dat in de jaren van toenemende fragiliteit van Frans Brügggen wij vanzelfsprekend de behoefte voelden om het maken van (verre) reizen daar waar mogelijk te beperken. Het verheugt mij u te kunnen berichten dat wij nu weer volop onderweg zijn. Onlangs reisden wij naar Frankrijk, Italië, Duitsland, Ierland, Polen, Spanje, Japan en Korea. Een tournee naar Noord- en Zuid Amerika is in voorbereiding.

Een onderzoek naar ons publiek, u vraagt hiernaar, hebben wij nooit zelf laten uitvoeren. Wij voelden hiertoe geen aanleiding. Wel is er in de laatste jaren sprake van een explosieve groei van mailverkeer met onze bezoekers. Meer en meer blijkt bij het Nederlandse publiek na afloop van een concert de behoefte te bestaan aan het sturen van een hartelijk bericht. Deze contacten zijn vaak verhelderend en leerzaam. Ook helpt het ons zeer bij het uitbreiden van ons adressenbestand en daarmee bij het creëren van een solide fundament onder onze toekomst.

5.

Spreiding

Eerder in deze brief maakte ik al gewag van onze wapenfeiten omtrent de spreiding van de concerten.

In 5 continenten, 35 landen en 333 steden waren wij te gast. Met al 35 jaar een minimum van twintig concerten jaarlijks in Nederland proberen wij een regelmatige speler te zijn op de podia van de grote steden. Maar ook streven wij ernaar de kleinere steden nu en dan aan te doen. Onze speellijsten tonen aan waar en in welke provincie dit wel en waar dit nog wat minder lukt. Het valt op dat die steden die tot nu toe zelden of niet door ons werden bezocht wel geïnteresseerd zijn om ons uit te nodigen als wij bereid zijn de uitkoopsom te laten vallen voor een partage-regeling.

6.

Bijdrage talentontwikkeling

Vanaf het eerste begin zijn het orkest en de individuele musici veelvuldig ingeschakeld voor openbare repetities, masterclasses of andersoortige bijeenkomsten waarbij overdracht van kennis kon plaatsvinden. Dit gebeurde in binnen- en buitenland, vaak goed georganiseerd, soms chaotisch en altijd in samenspraak met een bevoegde programmeur of zaal directeur, een muziekschool of een conservatorium.

Vijf jaar geleden vond een intensivering van onze bijdrage aan talentontwikkeling plaats.

Het Koninklijk Conservatoria in Den Haag meldde zich met het dringende verzoek om een structurele bijdrage te leveren aan het onderwijs. In diezelfde periode begonnen wij meer en meer, hiertoe door de verslechtering van Brüggens gezondheid gedwongen, met een triumviraat van gastdirigenten te werken. Dit drietal was en is ook als directie-docent werkzaam en begon in hoog tempo leerlingen naar de repetities mee te nemen en nu dan zelfs in te inschakelen.

Natuurlijk zullen wij onze educatieve taak overal ter wereld bij incidentele gelegenheden serieus blijven opvatten. Het is echter prettig te constateren dat de educatieve activiteiten in Nederland nu als volgt zijn gestructureerd:

- Tweemaal per jaar werken wij één dag met directiestudenten, dirigenten in opleiding in Nederland. Geselecteerd door en onder leiding van Kenneth Montgomery en Ed Spanjaard krijgen tijdens zo'n studiedag drie masterstudenten ons orkest ter directie aangeboden in repertoire van Bach tot en met Beethoven.

Elke student werkt een uur met ons orkest aan een voor ons *bekend* werk, daarna een uur aan een ons *onbekend* werk. Deze dagen, tweemaal per jaar in onze Amsterdamse repetitiekerk zijn steeds openbaar toegankelijk en worden afgesloten met een concert.

- De andere tak van educatieve activiteiten speelt zich af in het Haags Conservatorium. Gedurende zeven volle dagen voltrekt zich een intensief proces waarin de vijftig musici van ons orkest op het podium van de Arnold Schönbergzaal plaatsnemen en het Orkest van de Achttiende Eeuw verdubbeld wordt met een gelijk aantal leerlingen van het conservatorium. Aan elke lessenaar zit een meester en een gezelschap. Met andere leerlingen aandachtig in de zaal wordt zo een programma ingestudeerd ter voorbereiding van een slotuitvoering, altijd in Den Haag. Met ingang van dit jaar worden de uitvoeringen in drie steden in het land herhaald. In mei 2016 spelen wij na Den Haag in Apeldoorn, Maastricht en Utrecht.

Dit heeft inmiddels geleid tot het volgende overzicht:

2014 Rameau *Les Indes Galantes* - Frans Brüggen
2015 Haydn *Die Schöpfung* - Marcus Creed
2016 Mozart *diverse werken* - John Butt & Kristian Bezuidenhout
2017 Beethoven in voorbereiding

In de gesprekken met de medewerkers van uw Fonds werd ons medegedeeld dat u deze educatieve activiteiten nadrukkelijk tot de reguliere werkzaamheden van een orkest vindt behoren. U adviseerde ons geen gebruik te maken van de door uw Fonds gereserveerde extra gelden gereserveerd voor talentontwikkeling. Dit standpunt is ons niet geheel duidelijk maar wij respecteren uw instructies. Naast de financiële bijdrage van het conservatorium en van een aantal private fondsen hopen wij toch een deel van het bij u aangevraagde bedrag voor deze ook in onze ogen essentiële activiteiten te mogen blijven bestemmen.

7.

Toelichting op begroting, dekkingsplan en kerngetallen

In overleg met uw Fonds heeft het Orkest van de Achttiende Eeuw besloten om af te stappen van de oude bescheidenheid en voor het eerst in onze geschiedenis niet het minimum bedrag aan ondersteuning aan te vragen. Zoals hiervoor geschetst noodzaken de veranderde omstandigheden ons om te kiezen voor het door u geformuleerde maximum bedrag van €8.500 subsidie per uitvoering. Uitgaande van de vaste voet van €75.000 en gebaseerd op 40 concerten komen wij zo aan ons verzoek om ondersteuning van €415.000 per jaar.

Als argumenten voor deze verhoging vat ik samen:

- *na het afscheid van Frans Brüggen, die net zo veel verdiende als de orkestleden, kwamen duurdere gastdirigenten*
- *verdere financiële achteruitgang van orkestleden en solisten moet worden voorkomen*
- *het veranderende landschap van podiumkunsten in Nederland, van uitkoop naar minder gunstige partage-regelingen, veroorzaakt dalende inkomsten*
- *professionalisering van het bureau, extra jonge krachten voor marketing en publiciteit, veroorzaken extra kosten*

Onder verwijzing naar het hierboven gesignaleerde zie ik verder geen of nauwelijks significante of substantiële verschillen tussen de gerealiseerde cijfers en onze begroting.

Over de status van publieke subsidies en bijdragen, alsmede over de zekerheid van deze inkomsten in de toekomst kan ik kort zijn. Dat wij er de laatste drie jaar in geslaagd zijn het u eerder geschetste tekort door middel van giften van private fondsen alsmede door particuliere donaties aan te vullen beschouw ik als een klein wonder. Maar, omdat het aantal private fondsen in ons kleine land nu eenmaal beperkt is, durf ik het niet aan om op een vergelijkbare herhaling van dit wonder te rekenen.

Het spreekt vanzelf dat wij onze pogingen om extra fondsen te genereren toch stevig zullen blijven voortzetten. Ik verwerk deze ook in de nieuwe begroting en ik zal u over eventuele successen berichten. Vooralsnog echter baseren wij onze plannen voor de komende jaren in de hoop op de welwillendheid van uw Fonds te mogen rekenen en, natuurlijk, op de (voor het jaar 2017 reeds toegezegde) uitkoopsommen. De energie en aandacht zal er in de komende tijd vooral op zijn gericht om door een strakke en tijdige planning partage-afspraken zoveel mogelijk te voorkomen. Het aandeel van de beheerlasten en onze overheadkosten proberen wij in de komende jaren op gelijk peil te houden en als dat mogelijk is terug te dringen.

Epiloog

Kolossaal opgewekt en vol goede moed... zo begon ik deze brief. Ik koos deze woorden om u van onze vitaliteit te overtuigen, een vitaliteit die tot onze vreugde inmiddels tot onze omgeving is doorgedrongen. Het verdriet om het verlies van Frans Brüggen is en blijft enorm, de vreugde echter om het voortbestaan begint te overheersen en lijkt meer en meer de neerslachtigheid te hebben verdrongen. De trouw van onze partners in Nederland en zeker ook daarbuiten heeft ons in dit proces enorm geholpen. En het is verheugend te constateren dat wat begon als een teken van loyaliteit, nu werkelijk is gebaseerd op de overtuiging dat het Orkest van de Achttiende Eeuw ook in de toekomst een belangrijke plaats blijft innemen in het muzikale landschap.

De hier volgende recente citaten moge deze constatering nog illustreren:

- *Messiah, prachtvol, stralend en dramatisch bij Orkest van de Achttiende Eeuw (NRC Handelsblad)*
- *Ook zonder Brüggen glanst het Orkest van de Achttiende Eeuw (NRC Handelsblad)*
- *Orkest van de Achttiende Eeuw herpakt zich in Brüggenloos tijdperk (Parool)*
- *Buy, Beg, Borrow, or Steal tickets for the Orchestra of the Eighteenth Century's Figaro (Jumbo Times)*
- *Een knap operahuis dat hier tegenop kan, ga dat zien en horen (De Telegraaf)*
- *Voortreffelijke Nozze (NRC Handelsblad)*
- *They still do their late founder proud! (Bachtrack)*
- *Sie sind ungemein berührend und lassen das Publikum wie gebannt lauschen, das Orchester präsentiert sich als selbstbewusster, bestens eingespielter Klangkörper, der über einen warmen Klang mit sehr charakteristischen Bläserfarben verfügt (Neue Zürcher Zeitung)*
- *Het orkest etaleerde de zo vertrouwde zilveren zachtheid en ongeverniste fortissimi. Zo kan het Orkest van de Achttiende Eeuw nog heel lang mee. (NRC Handelsblad)*

Het is dan ook met grote vastberadenheid dat wij u verzoeken om in aanmerking te mogen komen voor een subsidie voor de periode 2017-2020 van €415.000 per jaar voor jaarlijks 40 concerten in Nederland en de rest van de wereld. Met onze gastdirigenten en solisten en vechtend voor een (jong) publiek hopen wij weer met een groot aantal zeer geconcentreerde projecten onze muzikale ideeën, wensen en plannen te kunnen realiseren. Met de steun van uw Fonds verlangen wij ernaar ook de volgende vier jaar weer een belangrijke rol te blijven spelen in de voorhoede van de (oude) muziek.

U dankend voor uw aandacht groet ik u, mede namens orkestleden en bestuur,
oprecht hartelijk,

Sieuwert Verster